

de Zelfzwichter

2018 / 1

De jonge molenaar
De Vlaamse molenaar
Meijer: een molenfamilie uit Appingedam

TEKST : HERMAN BINK

FOTO'S: JELTE OOSTERHUIS

De jonge molenaar

Je bent jong en je wilt wat. Maar wie van hen wil er tegenwoordig nog molenaar worden? En dan ook nog onbetaald. Toch zijn ze er nog, jongeren die hier warm voor lopen. In Niebert praat ik met één van hen: Bas Juk uit Zuidhorn (1991). Bas is daar molenaarsleerling van Theo Kerkhoff op de Nieberter Molen. Hij wisselt dat af met leerperiodes op de Wilhelmina te Groningen bij molenaarsteupaar Berghuis.

Met zijn 26 jaar is Bas Juk niet eens de jongste molenaar in de provincie Groningen, want in Westervijterd op molen De Palen is Egbert Reining, 20 jaar oud, al gediplomeerd molenaar.

De Liefde

Wat speelde bij Bas Juk een rol om molenaar te willen worden? We gaan terug naar het begin. Als Basje drie jaar oud is logeert hij bij zijn oma in Uithuizen. Zij woont recht tegenover molen De Jonge Jan, nu molen De Liefde (zoals hij overigens oorspronkelijk ook heette). Als de dag van gisteren herinnert Bas zich nog dat die molen gerestaureerd werd. Bas, die zichzelf een beelddenker noemt, ziet nog voor zich hoe de kap er op geplaatst werd, hoe de wieken hun plaats kregen en herinnert zich de vlaggetjes die wapperden bij de wederom in gebruikneming van de molen. Ook de muziek die erbij gespeeld werd. Het maakt een onuitwisbare indruk op hem. Vanaf die tijd verzamelt hij ansichtkaarten van molens, mappen vol.

Niet stoer

Bij het bereiken van de puberteit doet hij alles weg, niet stoer, op de middelbare school wordt hij er soms zelfs mee gepest. Weg ermee! Maar rond 2012 wakkert zijn belangstelling toch weer aan. Hij gaat foto's maken van elke molen die hij aantreft, vooral in Groningen maar ook daarbuiten. Een aantal ervan levert hij aan voor de molendatabase, ook komen er terecht op een

facebooksite 'Grunnonline'. Soms bezoekt hij molens. Draait op enkele zelfs een dagje mee. Zo wordt hij beetje bij beetje enthousiast voor het molenaarsvak. In 2017 besluit Bas, naast inmiddels zijn beroep als rij-instructeur, met de molenaarsopleiding te beginnen. Hij wil gediplomeerd vrijwillig molenaar worden.

In beweging blijven

Intussen is hij ruim een half jaar bezig. Hoe vergaat hem dat? Goed. Hij kan er nog niet zo heel veel met stelligheid over zeggen, maar wel dat hij zo gestalte kan geven aan zijn hobby. Hij weet dat er maar weinig jongeren zijn die dit willen, toch vindt hij het leuk. Bepaalde aspecten van het vak spreken hem aan, vooral de technische kant. Alhoewel niet minder belangrijk, heeft Bas iets minder feeling met het cursusonderdeel weersomstandigheden. Dat vindt hij een vak apart, nog best moeilijk. "Het is ook goed om in beweging te blijven," zegt Bas, "naast mijn zittend beroep van rij-instructeur."

Poldermolen of korenmolen?

Voorkeur voor een van beide heeft Bas niet. Wel heeft hij vanuit zijn jeugdherinnering een voorliefde voor het systeem van zelfzwichting zoals op De Liefde in Uithuizen. "Die molens hebben vanwege die herinnering meer charme voor hem. Ze zijn best uniek, want je treft ze voornamelijk aan in het noorden van ons land."

Toch volgt hij de lessen op de Nieberter Molen, een molen sinds 1965 zónder zelfzwichting. Daar is ook het vervangende Dekkerstroomlijnsysteem in 1977 afgehaald. Hij is toen weer opgehekt zoals hij oorspronkelijk door molenmaker U. Holman uit Stroobos in 1899 was gebouwd: als een *Oud-Hollandse molen*, met zeilen op de wieken. En dat maakt deze molen zo geschikt als instructiemolen voor jonge molenaars als Bas Juk. Hier kun je leren hoe te malen met zeilen op de wieken.

Heel bijzonder

De Nieberter Molen, sinds 2011 in bezit van Het Groninger Landschap, is best bijzonder. Het is *de enige zeskante molen* in Groningen (in heel Nederland staan er ongeveer acht, ze waren goedkoper om te bouwen want er was minder hout voor nodig). In 1973 werd de vervallen molen van de ondergang gered door de aankoop door de gemeente Marum. Bovendien bezit Niebert *de hoogste zeskante molen* van Nederland: bijna dertig meter, tien meter tot de stelling, plus twintig meter daarboven.

Bijzonder is ook dat er in de molen nog oude onderdelen te vinden zijn van de rogge- later ook oliemolen uit 1714 die toen nog in Zandeweer stond. De molen uit 1714 werd in 1818 afgebroken en vervangen door de molen die in 1899 in Niebert is herbouwd. De sarrieshut bij die Zandeweester molen staat nog ergens aan de weg naar Eppenhuisen.

In Niebert ontbreekt een sarrieshut. De afgebroken molen werd hier in 1899 weer opgebouwd op een plek waar al voor 1628 een zogenaamde standerdmolen stond. In de huidige Nieberter Molen kun je in één van de oude balken nog vaag het ingekerfde jaartal 1746 zien staan van de molen uit Zandeweer.

Etmaal draaien

De kap en romp van de molen dateren uit 1818. Tijdens een storm op 13 november 1971, met windkracht elf, waaiden ze van de molen af, bleven gelukkig op de stelling hangen en konden er weer bovenop getakeld worden.

Die 200 jaar gaan ze dit jaar in Niebert vieren door, nooit eerder gedaan hier, op 9 en 10 juni, tijdens het Groninger Molenweekend 2018, een vol etmaal te draaien. Van zaterdag 12:00 uur tot zondag 12:00 uur.

Terug naar de jonge molenaar

Hoe beleeft Bas Juk de opleiding, wat is er nodig om die tot een succes te maken? "Je moet best een doorzetter zijn, de leerstof is interessant maar soms ook wel droge kost, het lesboek vooral handig als naslagwerk. En je moet naast de avonden theorie elke zaterdag aanwezig zijn." Bas vindt het examen wel "te groots" geworden, heeft de indruk dat het "een beetje opgeklopt" wordt. Hij geeft er de voorkeur aan al doende te leren. Bas: "Ik ben wat dat betreft een autodidact." Hij leert ook veel uit boeken over molens, leest *de Zelfzwichter* en haalt informatie van internet.

Hoe een goede molenaar te worden?

"Je moet wel passie hebben, voor nostalgie, techniek en monumenten. Verder moet je er tijd in willen steken en energie. Geen hoogtevrees hebben. Moed om je de theorie eigen te maken en elke zaterdag zwaar werk te verrichten. Discipline om dat allemaal tot een goed einde te brengen." Klinkt allemaal zwaar, maar door echte interesse voelt hij dat niet zo. De draaiende molen geeft hem een stukje ontspanning. "Ik ben even weg uit de dagelijkse sleur." Werken in de natuur en met de elementen, dat geeft Bas veel voldoening.

FOTO: HERMAN BINK

De Nieberter Molen Molenweg 62 Niebert
Openingstijden: elke eerste en derde zaterdag van
de maand van 14:00 tot 17:00 uur
Op aanvraag mogelijk: groepsexcursie /
info@groningerlandschap 050-313 59 01